

ฉบับพิเศษ หน้า ๑
เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

พระราชบัญญัติ
พรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๑๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

เป็นปีที่ ๒๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มี
พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๒

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๗”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๘
ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔

บรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นในส่วนที่บัญญัติ
ไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่ง
พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนพรรคการเมือง

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตาม
พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการ
ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นนายทะเบียน
พรรคการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๓

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

หมวด ๑

การจัดตั้งและการจดทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา ๗ ผู้มีสัญชาติไทย และมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปี บริบูรณ์ และไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช มีจำนวนตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป อาจรวมกันเป็นคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งมีแนวนโยบายไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อดำเนินการออกหนังสือเชิญชวนผู้อื่นให้สมัครเข้าเป็นสมาชิก เมื่อมีจำนวนผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกรวมกับจำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งพันคน ย่อมตั้งพรรคการเมืองได้ โดยจดทะเบียนพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนที่กระทรวงมหาดไทย

ผู้ที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้ ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง

ฉบับพิเศษ หน้า ๔

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๔ ก่อนดำเนินการออกหนังสือเชิญชวนผู้ยื่นเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองทำหนังสือแจ้งต่อนายทะเบียนตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดพร้อมกับหนังสือเชิญชวนสามฉบับซึ่งคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วยทุกฉบับ

หนังสือเชิญชวนนั้น อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อพรรคการเมือง
- (๒) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง ถ้ามี
- (๓) แนวนโยบายพรรคการเมือง
- (๔) ชื่อ อาชีพและที่อยู่ของผู้ซึ่งเป็นคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง

มาตรา ๕ เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งตามมาตรา ๔ แล้วเห็นว่า หนังสือเชิญชวนมีรายการครบถ้วน และไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นผู้มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ และชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่ซ้ำ

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

หรือฟ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมืองหรือภาพ
เครื่องหมายพรรคการเมืองของ คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง
อื่นที่ได้แจ้งไว้ตามมาตรา ๘ หรือของพรรคการเมืองอื่นที่ได้จด
ทะเบียนตามมาตรา ๑๑ ไว้ก่อนแล้ว ให้นายทะเบียนออกหนังสือ
รับรองการแจ้งให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในสิบห้าวัน
นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

เมื่อได้รับหนังสือรับรองการแจ้งแล้ว ให้คณะผู้เริ่มจัดตั้ง
พรรคการเมืองมีสิทธิโฆษณาหนังสือเชิญชวนผู้เข้าเป็นสมาชิก
พรรคการเมืองและดำเนินการก่อตั้งพรรคการเมืองได้ หนังสือ
รับรองการแจ้งนั้นให้ใช้ได้หนึ่งปีนับแต่วันที่ออก

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่า หนังสือเชิญชวน
จัดตั้งกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
ของประชาชน หรือวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย
ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง
ผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ และผู้เริ่ม
จัดตั้งพรรคการเมืองที่เหลือมีจำนวนไม่ถึงสิบห้าคนหรือชื่อพรรค
การเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองซ้ำหรือฟ้องหรือ
มีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมาย

ฉบับพิเศษ หน้า ๖

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

พรรคการเมืองของพรรคการเมืองอื่นที่ได้แจ้งต่อนายทะเบียน หรือจดทะเบียนพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว ให้นายทะเบียน ส่งไม่รับแจ้ง และบอกกล่าวเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลที่ส่ง ไม่รับแจ้ง ไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่า หนังสือเชิญชวน มีรายการไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๘ หรือมีข้อความไม่ชัดเจน หรือบกพร่อง ให้นายทะเบียนบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ บอกกล่าว เมื่อคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขหนังสือ เชิญชวนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวเป็นการถูกต้องแล้ว ให้นายทะเบียนออกหนังสือรับรองการแจ้งให้แก่คณะผู้เริ่มจัดตั้ง พรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้แก้ไข ถ้าไม่แก้ไข หรือแก้ไขแล้วยังไม่ถูกต้องภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ส่ง ไม่รับแจ้งทันที และบอกกล่าวเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลไปยัง คณะผู้เริ่มจัดตั้ง พรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่ง ไม่รับแจ้ง

ฉบับพิเศษ หน้า ๓

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่าชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองตามที่ปรากฏในหนังสือเชิญชวนเข้าหรือฟ้องหรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้แจ้งไว้ในวันเดียวกัน ให้นายทะเบียนดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) มีหนังสือบอกกล่าวไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้ทำความตกลงกันว่า คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดจะเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้น เมื่อได้ตกลงกันเป็นประการใดแล้ว ให้นายทะเบียนรับแจ้งตามที่ได้ตกลงกัน การตกลงกันดังกล่าวให้กระทำให้เสร็จสิ้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำบอกกล่าว

(๒) ในกรณีที่คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้อง ยืนยันไม่ยอมตกลงกันก็ดี หรือเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ใน (๑) แล้ว ยังตกลงกันไม่ได้ก็ดี ให้นายทะเบียนพิจารณาปรับแจ้งจากคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เห็นว่ามีสิทธิที่จะใช้ชื่อหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นดีกว่า โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังนี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๘

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๓๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๓

(ก) คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดมีจำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามของพรรคการเมืองที่เคยใช้ชื่อหรือใช้ภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นมากกว่า คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น ย่อมมีสิทธิดีกว่า

(ข) ในกรณีที่จำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองตาม(ก) มีจำนวนเท่ากัน คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดมีจำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งเคยสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามของสมาชิกพรรคการเมืองที่เคยใช้ชื่อหรือใช้ภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นมากกว่า คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะนั้น ย่อมมีสิทธิดีกว่า

ให้นายทะเบียนบอกกล่าวการรับแจ้งตาม(๒) เป็นหนังสือไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับแจ้ง

มาตรา ๑๓ คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดเห็นว่าคำวินิจฉัยของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๒ ไม่ถูกต้อง มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาด โดยยื่นต่อศาลแพ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำบอกกล่าว

ฉบับพิเศษ หน้า ๘

เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

เมื่อศาลแพ่งได้รับคำร้องดังกล่าว ให้ดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า แล้วให้รีบส่งสำนวนและความเห็นไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นประการใดแล้วให้นายทะเบียนปฏิบัติไปตามนั้นโดยไม่ชักช้า

ในการพิจารณาของศาล ให้พิจารณาหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๒ (๒) ประกอบด้วย

การดำเนินคดีตามมาตรา นี้ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ได้รับการยกเว้นการเสียค่าฤชาธรรมเนียม

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่นายทะเบียนสั่งไม่รับแจ้งตามมาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๑ คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกาวินิจฉัย โดยยื่นต่อศาลแพ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำบอกกล่าว และให้นำความในมาตรา ๑๓ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ในการขอลงทะเบียนในพรรคการเมือง ให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองยื่นคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองต่อนายทะเบียน ตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือรับรองการแจ้ง พร้อมทั้งส่งสำเนา

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๐

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๓๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๓

ข้อบังคับของพรรค แนวนโยบาย และวิธีดำเนินการของพรรค
การเมืองซึ่งมีลักษณะตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง และมาตรา ๑๖
อย่างละสามฉบับ และทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรคการเมือง
ในวาระเริ่มแรกตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดอย่างน้อย
หนึ่งพันคน

แบบคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองนั้น อย่างน้อยต้องมี
รายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อพรรคการเมือง
- (๒) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง ถ้ามี
- (๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง
- (๔) ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของหัวหน้า
พรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง ถ้ามี เลขานุการ
พรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง ถ้ามี และ
กรรมการอำนวยการอื่นของพรรคการเมือง ซึ่งในวาระเริ่มแรก
นี้ตั้งขึ้นโดยคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง
- (๕) ลายมือชื่อของคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองตาม
มาตรา ๘
- (๖) ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของสมาชิกพรรค
การเมืองในวาระเริ่มแรกจำนวนอย่างน้อยหนึ่งพันคน

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๑

เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๑๖ ข้อบังคับของพรรคการเมืองนั้น อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อพรรคการเมือง
- (๒) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง ถ้ามี
- (๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง
- (๔) การเลือกตั้ง การออกตามวาระของหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง และกรรมการอำนวยการอื่น และการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการอำนวยการ และกรรมการอำนวยการแต่ละคนปฏิบัติ
- (๕) การจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ถ้ามี
- (๖) การรับสมาชิก และการสั่งให้สมาชิกออก
- (๗) การประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง
- (๘) การเลือกตั้งผู้แทนสาขาพรรคการเมือง และการลงคะแนนเสียงของผู้แทนสาขาพรรคการเมือง ถ้ามี

มาตรา ๑๗ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองแล้วเห็นว่า คำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองถูกต้อง ตามมาตรา ๑๕ ข้อบังคับมีรายการครบถ้วนตามมาตรา ๑๖ และ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๒

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๓๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกตามทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองนั้น มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม และจำนวนถูกต้องตาม มาตรา ๗ ทั้งข้อความในเอกสารดังกล่าวนั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือวิถี การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้นายทะเบียนจดทะเบียนพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับคำขอจดทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนพรรค การเมือง ให้นายทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือให้คณะผู้เริ่มจัดตั้ง พรรคการเมืองทราบโดยเร็ว แต่ต้องไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่ วันที่ได้รับคำขอจดทะเบียน คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง มีสิทธิยื่นคำร้องขอเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดว่า การไม่ยอม รับจดทะเบียนพรรคการเมืองเป็นไปโดยมิชอบ และขอให้ ส่งให้รับจดทะเบียน

คำร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่นต่อศาลแพ่งภายในกำหนด สามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับหนังสือแจ้งการไม่รับจดทะเบียน และให้นำมาตรา ๑๓ วรรคสอง และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดย อนุโลม

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๓

เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๑๘ ให้พรรคการเมืองที่ได้จดทะเบียนแล้วเป็น
นิติบุคคล

การจดทะเบียนพรรคการเมืองนั้น ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยระบุชื่อพรรคการเมือง ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง ถ้ามี ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมือง และชื่อของหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง ถ้ามี เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง ถ้ามี และกรรมการอำนวยการอื่นของพรรคการเมือง

มาตรา ๒๐ สมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองสิ้นสุดลง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ย้ายไปเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่น
- (๔) พรรคการเมืองสั่งให้ออกตามข้อบังคับ
- (๕) พรรคการเมืองเลิกตามมาตรา ๓๔

มาตรา ๒๑ พรรคการเมืองใดประสงค์จะตั้งสาขาพรรคการเมือง ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งต่อนายทะเบียนตามแบบ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๔

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

ที่นายทะเบียนกำหนด โดยแสดงที่ตั้งสาขาพรรคการเมือง
รายชื่อ อาชีพ ที่อยู่ ของสมาชิกผู้ดำเนินการสาขาพรรคการเมือง
นั้น

ถ้าตั้งสาขาพรรคการเมืองโดยไม่มาแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้
นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองมาแจ้งภายใน
ระยะเวลาที่กำหนดให้

เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งแล้วให้บันทึกการตั้งสาขาพรรค
การเมืองนั้นลงในทะเบียนการตั้งพรรคการเมือง และให้ออก
หนังสือรับรองการแจ้งภายในสัปดาห์นับแต่วันรับแจ้ง

เมื่อได้รับหนังสือรับรองการแจ้งแล้ว ให้สาขาพรรคการ
เมืองดำเนินการได้

มาตรา ๒๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับ นโยบาย
และวิธีดำเนินการของพรรคการเมือง หรือรายการตามมาตรา
๑๕ (๔) ที่ยื่นไว้ในการจดทะเบียน หรือรายละเอียดที่แจ้งไว้
ในแบบตามมาตรา ๒๑ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการ
เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสัปดาห์
นับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้พิจารณาแก้ไขราย-
ละเอียดดังกล่าว

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้ง
การยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียน และให้นำมาตรา
๑๗ มาตรา ๑๘ มาใช้บังคับแก่การยอมรับหรือไม่ยอมรับ
การเปลี่ยนแปลงของนายทะเบียนโดยอนุโลม

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงตามวรรค
หนึ่งภายในระแวงเวลาดังกล่าว ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้
หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นภายในระยะเวลา
ที่กำหนดให้

การแก้ไขรายการที่เกี่ยวกับที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๑๕
วรรคสอง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๒

การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

มาตรา ๒๓ ให้พรรคการเมืองมีคณะกรรมการอำนวยการ
คณะหนึ่ง ประกอบด้วยหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้า
พรรคการเมือง ถ้ามี เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการ
พรรคการเมือง ถ้ามี และกรรมการอื่นไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ซึ่ง
เลือกตั้งจากบรรดาสมาชิกโดยที่ประชุมใหญ่ ตามหลักเกณฑ์

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๖

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับ มีหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามนโยบายพรรคการเมือง

ให้คณะกรรมการอำนาจการเป็นผู้แทนของพรรคการเมือง ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอกเพื่อการนี้ คณะกรรมการอำนาจการจะมอบหมายให้กรรมการอำนาจการคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้

มาตรา ๒๕ เมื่อปรากฏว่าคณะกรรมการอำนาจการ หรือ กรรมการอำนาจการจัดให้พรรคการเมืองกระทำการใด ๆ ผ่าฝืนนโยบายหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือเป็นภัยต่อเศรษฐกิจแห่งชาติ หรือความมั่นคงของประเทศ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือ ให้คณะกรรมการอำนาจการ หรือกรรมการอำนาจการนั้นระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด

ถ้าคณะกรรมการอำนาจการทั้งคณะ หรือบางคนไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องต่อ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๗

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

ศาลฎีกาพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดเพื่อสั่งให้ระงับ หรือจัดการ
แก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้คณะกรรมการอำนาจการ
ทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งได้

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้คณะกรรมการอำนาจการ
ทั้งคณะ หรือบางคนออกจากตำแหน่ง กรรมการอำนาจการนั้น
ไม่มีสิทธิเป็นกรรมการอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่
วันที่ศาลฎีกาสั่งให้ออกจากตำแหน่ง

มาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการอำนาจการจัดให้มีบัญชี
เกี่ยวกับฐานะการเงินของพรรคการเมืองให้ถูกต้องตามที่เป็
จริง

มาตรา ๒๖ ห้ามมิให้ผู้ใดให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์
อื่นใดแก่พรรคการเมืองเพื่อเป็นการจูงใจให้พรรคการเมือง
กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันมิชอบด้วย
กิจการของพรรคการเมือง ซึ่งอาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคล
หรือคณะบุคคลใด หรืออาจเสียหายแก่ทางราชการ

มาตรา ๒๗ ห้ามมิให้พรรคการเมืองได้รับเงิน ทรัพย์สิน
หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ใด เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการ
อย่างใดอย่างหนึ่งอันมิชอบด้วยกิจการของพรรคการเมือง ซึ่ง

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๘

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

อาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลหรือคณะบุคคลใด หรืออาจเสียหายแก่ทางราชการ

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้พรรคการเมืองใดรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจาก

(๑) บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

(๒) นิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศ ที่มาประกอบธุรกิจหรือจดทะเบียนสาขาอยู่ในประเทศไทย

(๓) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทยซึ่งมีบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยมีทุนหรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละยี่สิบห้า

(๔) นิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ของบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย หรือมีผู้จัดการหรือกรรมการเป็นบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

มาตรา ๒๙ ห้ามมิให้พรรคการเมืองใดรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง

มาตรา ๓๐ ห้ามมิให้ผู้ไม่มีสัญชาติไทยเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๓๑ ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
ในขณะเดียวกันเกินกว่าหนึ่งพรรค

การลาออกจากสมาชิกพรรคการเมือง ให้ถือว่าเป็นอัน
สมบูรณ์เมื่อได้ยื่นใบลาออกต่อหัวหน้าพรรคการเมือง หรือ
เลขาธิการพรรคการเมืองแล้ว

มาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ชื่อหรือถ้อยคำในประการ
ที่น่าจะทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็นพรรคการเมือง หรือใช้ชื่อ
ที่มีอักษรไทยประกอบว่า “พรรคการเมือง” หรืออักษร
ต่างประเทศซึ่งแปลหรืออ่านว่า “พรรคการเมือง” ในดวงตรา
ป้าย ชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่น โดยมีได้
เป็นพรรคการเมือง เว้นแต่ได้ใช้มาก่อน และขอจัดตั้งหรือ
จดทะเบียนพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราช
บัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๓๓ พรรคการเมืองต้องทำบัญชีรายรับรายจ่ายและ
งบดุล อย่างน้อยครั้งหนึ่งทุกรอบสิบสองเดือน

งบดุลนั้น ต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีคนหนึ่งหรือหลายคน
ตรวจสอบ แล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ภายในหนึ่ง
ร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันที่ลงในงบดุลนั้น

หมวด ๓

การเลิกพรรคการเมือง

มาตรา ๓๔ พรรคการเมืองย่อมเลิก เมื่อ

- (๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับของพรรคการเมือง
- (๒) มีจำนวนสมาชิกลดน้อยลงต่ำกว่าหนึ่งพันคน
- (๓) มีคำสั่งศาลสั่งยุบเลิกพรรคการเมือง

มาตรา ๓๕ เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลสั่งยุบเลิก

- (๑) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
- (๒) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อเศรษฐกิจแห่งชาติ หรือความมั่นคงของประเทศ
- (๓) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๒๙

มาตรา ๓๖ เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๓๕ หรือได้รับแจ้งจากคณะกรรมการอำนาจการของพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการ

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๑

เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

ตามมาตรา ๓๕ ให้แจ้งต่ออธิบดีกรมอัยการพร้อมด้วยหลักฐาน
ถ้าอธิบดีกรมอัยการเห็นสมควร ก็ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาขอให้
สั่งยุบเลิกพรรคการเมืองดังกล่าว

เมื่อศาลฎีกาได้รับคำร้องแล้ว ให้ศาลฎีการับดำเนินการ
พิจารณาโดยมิชักช้าแล้ววินิจฉัยชี้ขาดโดยทำเป็นคำสั่ง

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓ วรรคสี่ มาใช้บังคับกับกรณีนี้
โดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองใดแล้ว
ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งการยุบเลิกพรรคการเมืองนั้น
ในราชกิจจานุเบกษา

หากนายทะเบียนเห็นสมควรจะให้ระงับการดำเนินการของ
พรรคการเมืองซึ่งกระทำการตามมาตรา ๓๕ ให้นายทะเบียน
แจ้งต่ออธิบดีกรมอัยการ ขอให้ศาลฎีกาสั่งระงับการกระทำ
ดังกล่าวของพรรคการเมืองไว้เป็นการชั่วคราวด้วยก็ได้

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่พรรคการเมืองเล็กตามมาตรา ๓๔
(๑) หรือ (๒) ให้ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองอยู่ในวันที่
เล็ก แจ้งต่อนายทะเบียนภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่พรรค
การเมืองเล็ก และให้นายทะเบียนประกาศการเพิกถอนการ
จดทะเบียนพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๒

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๓

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่พรรคการเมืองเลิกตามมาตรา ๓๔ ให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ชำระบัญชี เมื่อได้หักหนี้สินและค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีแล้ว ยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใด ให้โอนไปให้แก่องค์การสาธารณกุศลตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับของพรรคการเมือง ถ้าในข้อบังคับไม่ได้ระบุ ก็ให้ทรัพย์สินที่เหลือนั้นตกเป็นของรัฐ

หมวด ๔

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๙ ผู้ใดเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งพรรคการเมือง ประกาศหรือโฆษณาเชิญชวนผู้ใดเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง โดยไม่มีหนังสือรับรองการแจ้ง หรือประกาศโฆษณาเชิญชวน โดยสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหนังสือรับรองการแจ้งตามมาตรา ๕ หรือประกาศโฆษณาเชิญชวนให้ผิดไปจากรายการในหนังสือเชิญชวน ซึ่งข้อความในประกาศหรือข้อความนั้นขัดต่อกฎหมาย หรือวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๓

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๔๐ หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใด ไม่ปฏิบัติตาม
มาตรา ๒๑ พรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๒๒ พรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษ
ปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๔๑ หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใด ไม่ปฏิบัติตาม
คำสั่งของนายทะเบียนซึ่งสั่งตามมาตรา ๒๑ พรรคสอง หรือ
มาตรา ๒๒ พรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๔๒ กรรมการอำนวยการผู้ใด ไม่จัดให้มีบัญชีตาม
มาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๔๓ ผู้ใดมีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีของพรรค
การเมือง ละเว้นการลงรายการในบัญชี ลงรายการเท็จในบัญชี
แก้ไขบัญชี หรือซ่อนเร้นหรือทำลายหลักฐานในการลงบัญชีตาม
มาตรา ๒๕ อันจะเป็นผลให้การแสดงที่มาของรายได้และการ
ใช้จ่ายของพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตามที่แท้จริง ต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดสนับสนุนการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๔

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๔๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๕ บุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยผู้ใด ให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่พรรคการเมืองใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ กรรมการอำนวยการ สมาชิกผู้ดำเนินการสาขา พรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองผู้ใด จัดให้พรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ หรือมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๗ กรรมการอำนวยการหรือสมาชิกผู้ดำเนินการสาขาพรรคการเมืองผู้ใด จัดให้พรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๕

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๕๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะเลิกใช้

มาตรา ๕๑ กรรมการอำนวยการ สมาชิกพรรคการเมือง หรือบุคคลใด ๆ ในพรรคการเมือง ไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สอบบัญชีตามที่จำเป็น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๕๒ ผู้ใดยังขึ้นกระทำการเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง กรรมการอำนวยการอื่น ผู้ดำเนินการพรรคการเมือง หรือสมาชิกผู้ดำเนินการสาขาพรรคการเมือง ที่เลิกตามมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๓ ผู้ใดซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองอยู่ในวันที่พรรคการเมืองเลิกไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๕๔ ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งเข้าลักษณะเป็นพรรคการเมืองโดยมิได้จดทะเบียนพรรคการเมือง หรือผู้ใดดำเนินกิจการของคณะบุคคลดังกล่าว เว้นแต่ในกรณีดำเนิน

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๖

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๑

กิจการเพื่อขอจัดตั้งหรือจดทะเบียนพรกการเมือง ต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำ
ทั้งปรับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

สัญญา ธรรมศักดิ์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:— เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่
เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยพรกการเมือง เพื่อกำหนดระเบียบ
การจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรกการเมือง และสมควรยกเลิก
ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๑
ที่ห้ามมิให้จัดตั้งพรกการเมืองนั้นเสีย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติ
นี้ขึ้น